

Mindre meddelelser

ALDERSFORDELING OG FÆNOLOGI HOS TRÆKKENDE FJELDVÅGER *BUTEO LAGOPUS* OG RØRHØGE *CIRCUS AERUGINOSUS* VED STIGSNÆS, EFTERÅRET 1982

Meddelelse nr. 4 fra Stignæs Fuglestation

Som beskrevet i Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 77: 60-62 1983 blev flere arter af trækkende rovfugle på Stignæs efteråret 1982 alders- og/eller kønsbestemt. Denne meddelelse beskriver Fjeldvågens *Buteo lagopus* efterårsfænologi i 1982 i relation til udbudet af smågnavere i artens yngleområde, og en iagttaget aldersfordeling hos trækkende Rørhøg *Circus aeruginosus*. Om efterårets øvrige observationer og ringmærkning henvises til Stignæsrapport nr. 4 1982, Stignæs Fuglestation - Dansk Ornithologisk Forening, Vestsjællands Amt, Fredningsstyrelsen 1983.

Der blev observeret i perioden fra 5. august til 31. oktober (begge incl.), og gennemsnitsobservationstiden pr. dag var 8 timer. Da rovfugletrækket på Stignæs er relativt stort med ca. 31.000 trækkende rovfugle efteråret 1982 (Stignæsrapport nr. 4), koncentreredes observationerne naturligt om dette træk. Observationerne startede en halv time før solopgang og fortsatte til observatøren skønnede, at der den pågældende dag ikke trak flere fugle. Desuden noteredes vindretning, sigtbarhed og skydække 3-4 gange dagligt afhængigt af observationens længde.

Resultater

Der trak i alt 109 Fjeldvåger og trækket kulminerede i sidste halvdel af oktober.

Korrelationen mellem antallet af ynglende Fjeldvåger og tilgangen af smågnavere, især Lemming *Lemmus lemmus* og andre studsmus, er positiv (U. N. Glutz von Blotzheim, K. M. Bauer & E. Bezzel, Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Vol. 4, 1971; I. Newton, Population Ecology of Raptors, 1979). I sådanne år med stor gnavertilgang kan efterårstrækket mod syd-sydøst (E. Schüz: Grundriss der Vogelzugskunde, 1971) forskydes tidsmæssigt i relation til antallet af smågnavere i artens udbredelsesområde (S. Cramp & K. E. L. Simmons (red.): The Birds of the

Western Palearctic, Vol. 2, 1980). Roos angiver ud fra observationer på Falsterbo (Anser 19: 75-96, 1980) - der i lige linie ligger ca. 100 km fra Stignæs - sene mediandatoer for Fjeldvågens efterårstræk i år med stor gnavertilgang. 1982 var et år med stor gnavertilgang i artens yngleområde (H. Dissing, Fugle 2(5): 10, 1982), og mediandatoen for Fjeldvågens efterårstræk på Stignæs var d. 18/10, hvilket således understøtter de af Roos dragede konklusioner. Der kan dog ikke ses bort fra, at det generelt milde vejr i efteråret 1982 ligeledes kan have haft en vis betydning for trækets tidsmæssige forløb.

Fjeldvågerne blev aldersbestemt på overhalens halebånd, der angives at være bedste alderskendetegn for arten (R. F. Porter, I. Willis, S. Christensen & B. P. Nielsen, Flight Identification of European Raptors, 1981; Glutz von Blotzheim et al. 1971). Det fremgår af Tab. 1, at 69 % af de trækkende Fjeldvåger blev aldersbestemt og videre, at juvenile (1k) udgør omkring halvdelen af det samlede træk. Ud fra undersøgelser over gnavertilgangen og Fjeldvågens ynglesucces i Norge opstiller Hagen (i: Glutz von Blotzheim et al. 1971) en skala med 6(7) trin. Ved meget ringe tilgang af gnavere yngler Fjeldvågen ikke, og omvendt kan ungeproduktionen ligge omkring 4-5 udflyjne unge pr. rede i år med masseforekomst af gnavere. Iagttagelserne på Stignæs, hvor andelen af juvenile (1k) er relativt høj, peger således også på en god tilgang af gnavere i artens yngleområder. Her må nødvendigvis hele artens yngleområde betragtes under ét.

Aldersbestemmelse og mediandato ved trækobservationer angiver således, at gnavertilgangen i artens yngleområder i 1982 må have været ret betydelig.

Der trak 129 Rørhøge, og sidste iagttagelse var en ad. hun d. 28/10. For Rørhøgens vedkommende kan der skelnes mellem fem forskellige grupper hvad angår køn og alder (Porter et al. 1981), omend der ikke

Tab. 1. Fordelingen af aldersbestemte og ubestemte trækkende Fjeldvåger *Buteo lagopus* fordelt i 10(9)-dagesperioder, Stignæs efteråret 1982. Romertal angiver perioden. I 5/8-13/8, II 14/8-23/8, III 24/8-2/9, IV 3/9-12/9, V 13/9-22/9, VI 23/9-2/10, VII 3/10-12/10, VIII 13/10-22/10, IX 23/10-31/10. *The distribution in 10(9)-day periods of age-determined migrating Rough-legged Buzzards at Stignæs, autumn 1982.*

Periode	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Total
Adult			4			2	3	6	8	23
1k			2			11	5	28	6	52
Ubestemt				2		1	5	20	6	34
Ialt										109

Tab. 2. Fordelingen af aldersbestemte og kønsbestemte trækkende Rørhøge *Circus aeruginosus* fordelt i 10(9)-dagesperioder, Stignæs efteråret 1982. Romertal angiver perioden. I 5/8-13/8, II 14/8-23/8, III 24/8-2/9, IV 3/9-12/9, V 13/9-22/9, VI 23/9-2/10, VII 3/10-12/10, VIII 13/10-22/10, IX 23/10-31/10.
The distribution in 10(9)-day periods of age- and sex-determined migrating Marsh Harriers at Stignæs, autumn 1982.

Periode	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Total
Ad. han		1	1	7	2					11
2k han		4	3	4	3	1				15
Ad. hun		4	1	3	2	1			1	12
2k/ad. hun	2	5	2	10	4	11	6	1		41
1k	4	6	6	15	8	4	1			44
Ubestemt			2	2	1		1			6
Ialt										129

kan ses bort fra individuelle variationer i dragten. Her skal kort nævnes hvilke dragt karakterer, der er anvendt for tre forskellige grupper. Der kan særligt være problemer med at skelne 2k hun fra ad. hun, da førstnævnte kan have gule markeringer på forvinge, isse og hals – ganske som ad. hun. Var der tvivl om et individ, blev det noteret som 2k/ad. hun. Individuer med tydelige juvenile dragt karakterer, bl.a. manglende lysegult på isse og/eller forvinge og manglende kontrast mellem armsvingfjer og underdækvinge, blev noteret som 1k. De to øvrige grupper – ad. han og 2k han – har forholdsvis let genkendelige alderskarakterer.

Som det fremgår af Tab. 2, er gruppen 2k/ad. hun forholdsvis stor, hvilket kan skyldes ovennævnte problemer i adskillelsen af de to grupper. Men især bemærkes det, at gruppen 2k han er på 11,6 % af det samlede Rørhøge-træk, mens ad. han kun er på 8,5 %. Den relativt lave andel af ad. han kan dog forklares ved denne gruppes tidlige start på efterårstrækket i slutningen af juli, før hunner og ungfugle (Glutz von Blotzheim et al. 1971), hvilket også bekræftes af observationer i slutningen af juli 1982 ved Stignæs, hvor der trak 5 ad. han mellem 22. juli og 31. juli. Den relativt høje andel af 2k individer og særligt 2k hanner er muligvis forbundet med Rørhøgebestandens fortsatte vækst både i Danmark og tilgrænsende lande (H. E. Jørgensen, P. Bomholt, S. Bøgelund og P. E. Jensen, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 76: 3-14, 1982). Ud fra egne observationer på Rørhøge-nynglepladser angiver Hans E. Jørgensen (in litt.) enkelte iagttagelser af omstrejvende og ikke-nyglende 2k hanner og hunner. En enkelt 2k han sås dog transportere føde mod et røskovs område, men blev kraftigt mobbet af den dér nyglende adulte han. Denne adfærd angives ikke at forekomme blandt adulte hanner nyglende i nærheden af hinanden. Der angives i litteraturen et enkelt nyglend af en 2k hun (H. Weis, Kærhøge i Danmark, 1923), og Glutz von Blotzheim et al. (1971) angiver enkelte nyglend af 2k individer

i Pommern (nu Polen/DDR). Trækobservationerne tyder således på, at 2k individerne må opholde sig på eller i nærheden af nynglepladserne på trods af de få iagttagelser af denne aldersgruppe her, der dog evt. kan forklares ved en generel manglende opmærksomhed omkring 2k individerne på Rørhøge-lokaliteter.

Bent Pors Nielsen takkes for gennemlæsning og kritik af manuskriptet.

Summary: Age-distribution and phenology of migrating Rough-legged Buzzards and Marsh Harriers at Stignæs, autumn 1982

This note reports on the age and sex distribution of Rough-legged Buzzards *Buteo lagopus* and Marsh Harriers *Circus aeruginosus* recorded on migration at Stignæs, SW Zealand, in the autumn of 1982.

Rough-legged Buzzards (Tab. 1) migrated late that year which probably indicated an abundance of microtine rodents in the breeding area. The high proportion of juveniles confirms this supposition, and delayed migration in rodent peak years has previously been reported elsewhere.

Among the recorded Marsh Harriers (Tab. 2) 2nd year birds made up a relatively high proportion (though in females the picture is unclear due to difficulties in discerning these birds from older (adult) ones). 2nd year Marsh Harriers are seldom observed at the breeding grounds and are very rarely reported breeding. The present observations nevertheless indicate that many return to the breeding areas in their 2nd calendar year. A connection between the high proportion of immatures and the increasing population trends in Denmark and neighbouring countries is suggested.

Lars C. Lund Hansen
 Universitetsparken koll. 5/3
 8000 Århus C

Fjeldrypen er en af verdens nordligste ynglefugle, idet den findes helt op til det nordligste Peary Land i Grønland. Her er en høne ved Danmarks Havn pri. juni. Foto: Hans Meltofte.

FJELDRYPER *LAGOPUS MUTUS* I DET NORDLIGSTE GRØNLAND

Deltagere i Grønlands Geologiske Undersøgelses (GGUs) ekspedition til Nordgrønland i sommeren 1978 rapporterede ynglefund af Fjeldrype fra 82°36'N som det hidtil nordligste (E. Håkansson, O. Bennike, P. Mølgaard & P. Frykman, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 75: 51-67, 1981).

Da GGUs feltaktiviteter rykkede mod nord i 1979, blev denne rekord slået. Fjeldryper blev fundet ynglende overalt i den østlige del af Johannes V. Jensen Land (nordlige Peary Land). I perioden fra den 21. juni til den 11. august blev der iagttaget ialt 135 Fjeldryper, heraf 13 familier med tilsammen 94 kyllinger

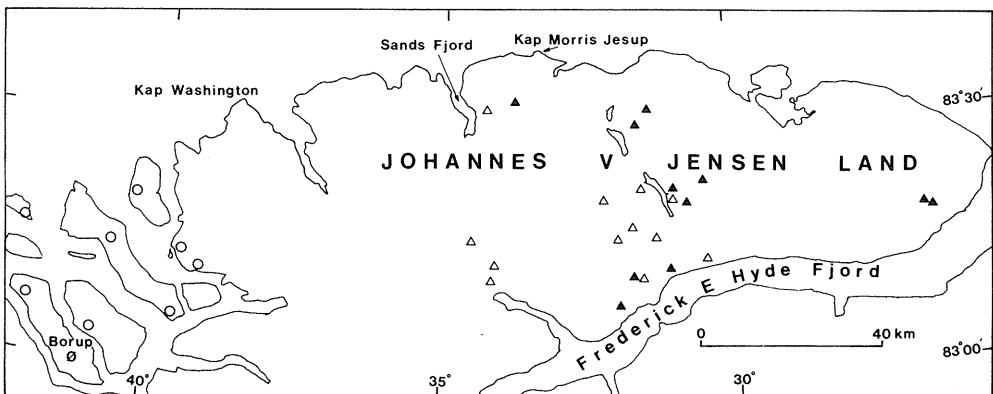

Fig. 1. Iagttagelser af ryper i Johannes V. Jensen Land (nordlige Peary Land). 1979: Udfyldte trekkanter angiver ynglefund, åbne trekkanter angiver enkelte fugle. 1980: Cirkler angiver enkelte fugle (ingen ynglefund). *Observations of Ptarmigan in Johannes V. Jensen Land (north Peary Land). 1979: Filled triangles indicate breeding observations, open triangles single birds. 1980: Circles indicate single birds (no breeding noted).*

(Fig. 1). Det først observerede kuld (1 ♀ + 4 daggamle kyllinger) var også det nordligste. Det blev iagttaget den 8. juli øst for Sands Fjord ved 83°33'N, kun 14 km SV for Kap Morris Jesup (Grønlands og dermed verdens nordligste fastland).

I 1980 arbejdede undertegnede længere mod vest på øerne vest for Johannes V. Jensen Land. I modsætning til 1979 forekom Fjeldryper sparsomt, og mellem den 23. juni og 23. juli blev der i området kun set 19 eksemplarer, hvoraf ingen var ynglefund. Gamle reder med ægresten på Borup Ø og ved Kap Washington viste dog, at også her yngede Fjeldryper i 1979.

Det er formentligt ikke usædvanligt, at Fjeldrypen yngler så langt mod nord i gode »rypeår«. Da slædepatruljen Sirius for nogle år siden byggede en hytte i et område i Peary Land ved ca. 83°N, blev den døbt »Rypely«, fordi en rypemor med 9 kyllinger kom forbi. Også i det nordligste Ellesmere Island (Canada) ved 82°30'N er ynglende ryper blevet observeret i 1972 (M. Banks, *Alpine JI* 79: 174-177, 1974).

Summary: Ptarmigan *Lagopus mutus* in northernmost Greenland

During the 1979 expedition by the Geological Survey of Greenland (GGU) to North Greenland, Ptarmigan were found breeding over a wide area of eastern Johannes V. Jensen Land (north Peary Land) (Fig. 1). The northernmost family (1 ♀ + 4 chicks) was seen on 8 July at 83°33'N, only 14 km SW of Kap Morris Jesup, and extends the previous northernmost record of breeding Ptarmigan (82° 36'N) made during the 1978 GGU expedition (Håkansson et al., *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 75: 51-67, 1981). In 1980 relatively few Ptarmigan were seen in the islands west of Johannes V. Jensen Land, and no breeding was recorded.

A. K. Higgins

Grønlands Geologiske Undersøgelse

Øster Voldgade 10

1350 København K

SPRING OBSERVATIONS OF SOME LESS COMMON BIRDS IN THE ANGMAGSSALIK DISTRICT, SOUTHEAST GREENLAND, 1982

In late spring 1982 we carried out a study of bird migration across the Greenland Inland Ice, combining radar observations at the DYE-4 station on Kulusuk island and visual observations from a field camp on the Quertaulangivaq peninsula in the Tasilaq bay, in the interior of the Sermilik fjord (Fig. 1). The results of that study will be published elsewhere. In this short note we present some observations of birds which are either rare or less well known in Southeast Greenland. Most of the observations are from the inner Sermilik area, made during our stay there 21 May to 5 June, but some are from Kulusuk and were made in connection with our arrival and departure.

Pink-footed Goose *Anser brachyrhynchus*

Ray (*Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 67, 43-52, 1973) found a small breeding population of the Pink-footed Goose in the Nigertussoq fjord, some 110 km east of inner Sermilik. This is 300 km south of the isolated (?) breeding locality at Mikis Fjord (M. Degerbøl & U. Møhl-Hansen, *Meddr Grønland* 104:18, 1935) and 700-800 km south of the main breeding area in North-east Greenland.

We found the Pink-footed Goose not uncommon and probably breeding around Tasilaq. The first bird passed our camp on Quertaulangivaq in the evening of 21 May and after that day geese were regularly seen and heard. Up to three birds used to feed and rest in a marsh area at the base of the peninsula. On 1 June we noted a case of probable breeding in a small valley on the southwestern side of Tasilaq, where we encountered a single goose behaving like a typical gander on guard. When we came skiing he remained standing in the bog where he had been grazing, calling

loudly. He took off when we came close and then circled us for a while, still calling, then went away, came back again after a short time, left again, came back, and so on. No doubt this was the behaviour of a breeding bird, but we could not find the supposedly brooding female with our binoculars, and as temperature was below zero we left the valley in order not to risk scaring her off the nest.

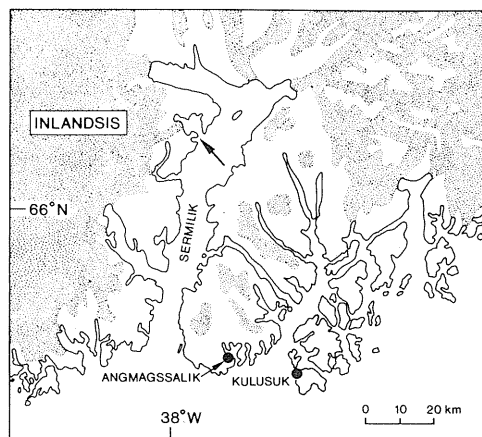
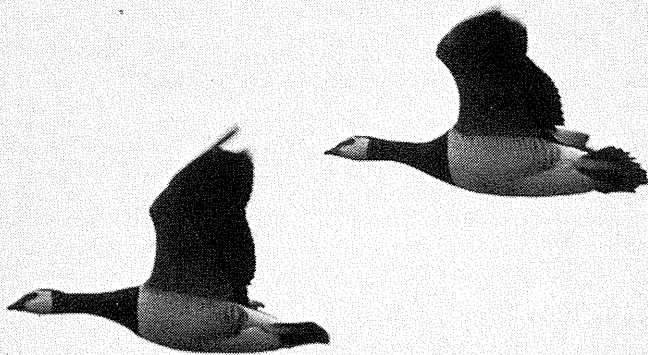

Fig. 1. Map showing the Angmagssalik district in SE Greenland. Our camp is indicated by an arrow. The shaded areas are glaciers and icecaps.

Angmagssalik distrikt i SØ Grønland. Lejren i Sermilik Fjord er angivet med en pil. De skyggede landområder er isdækkede.

Bramgåsen er en sjælden gæst i Sydøstgrønland, men yngler talrigt i Nordøstgrønland. Foto: Hans Meltofte.

Between 21 and 30 May a total of 18 Pink-feet arrived at, or passed through the area within sight of our camp. The flocks counted up to 7 birds and they came from the south along the Sermilik fjord, or from the east across the fjord. They arrived more or less around the clock, although with a slight (c. 60%) preference for the morning hours.

One pair was seen near the Kulusuk air-strip on 5-6 June. According to the airport staff this pair had been present for at least a week.

Barnacle Goose *Branta leucopsis*

Two Barnacle Geese passed our camp in the morning 28 May, heading northeast across Tasilaq about an hour after 7 Pink-feet had passed the same way. Barnacle Geese have only been observed a few times in Southeast Greenland (Ray 1973, p. 49).

Canada Goose *Branta canadensis*

One Canada Goose arrived at Tasilaq in the afternoon 25 May. According to its small size (compared with Pink-feet), its comparatively short neck and bill, and its generally light colouration it most probably belonged to the high arctic subspecies *hutchinsii*. It remained until we left, usually staying together with Pink-feet in the marsh area at the base of the Quertaulangivaq peninsula.

Golden Plover *Pluvialis apricaria*

One Golden Plover passed our camp towards west in the morning of 2 June and another was heard 4 June. In addition, three birds were observed 5-6 June on Kulusuk where, according to the airport staff, up to 10 birds had been present some days before. This species has been rather regularly observed in the Angmagssalik district but never found breeding there (O. Helms, Meddr Grønland 58, 1926; F. Salomonsen, Fuglene

på Grønland, 1967; F. Salomonsen, Grønlands Fauna, 1981).

Redshank *Tringa totanus*

One Redshank arrived from the east at our camp in the morning 31 May and continued towards northwest after resting half an hour. Salomonsen (1967) listed only two previous records from the Angmagssalik district, both from the beginning of the century (Helms 1926).

Sanderling *Calidris alba*

A single Sanderling was flying westwards across Tasilaq 25 May and one pair was encountered in a marsh area on Kulusuk 6 June. This species has only seldom been recorded in Southeast Greenland, being especially rare in spring (Helms 1926, Salomonsen 1967, 1981).

Hans Meltofte kindly checked the manuscript and translated the summary into Danish.

Resumé: Fugleobservationer i Angmagssalik distrikt, Sydøstgrønland, foråret 1982

Under et trækobservationsprogram 21. maj til 5. juni i den indre del af Sermilikfjorden sås en række for området mindre almindelige fugle. Mindst 18 Kortnæbbede Gæs sås, og der blev fundet indikationer på ynglen. To Bramgæs trak mod nord, og en Kanadagås holdt til i området. Enkelte Hjejler sås, deriblandt tre ved Kulusuk. En Rødben rastede i området, og en Sandløber trak forbi, mens to stationære sås i et kærområde ved Kulusuk.

Thomas Alerstam, Christian Hjort, Göran Högstedt & Johnny Karlsson, Ecology Building, S-223 62 Lund, Sweden

GRÅAND *ANAS PLATYRHYNCHOS* SPISER STOR FISK

I vinteren 1981/82 var Utterslev Mose i København i flere måneder dækket af is. Dette bevirkede iltmangel med en følgende stor dødelighed blandt mosens fisk, især Gedde *Esox lucius* og Aborre *Perca fluviatilis*. Da isen smeltede flød disse fisk i stort tal i vandoverfladen men blev tilsyneladende ikke rørt af andre dyr.

Den 27. marts 1982 iagttog jeg en Gråand ♂, der var i færd med at sluge en Aborre. Fuglen havde formodentlig selv slæbt fisken op på land og forsøgte under stort besvær at få den ca. 10 cm lange fisk ind i næbbet. Endelig lykkedes det, og fisken gled let ned gennem fuglens hals. Det skal bemærkes, at fiskens hoved var forrest, således at dens piggede finner ikke hindrede nedsvælgningen.

Gråænder spiser kun undtagelsesvis fisk og da som regel kun mindre eksemplarer (S. Cramp & K. E. L. Simmons (eds.), *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. I, 1977). Den største fisk, man har set en Gråand sluge, var en ål *Anguilla anguilla* på 10,2 cm's længde, hvorimod kraftigere byggede fiskearter på denne

længde ikke nævnes. Det ser derfor ud til, at iagttagelsen omfatter et af de største fødeemner, man har set en Gråand sluge.

Da der i det her omtalte tilfælde er tale om en død fisk, har fuglens problemer med at holde fast på fisken været mindre, end hvis det havde drejet sig om en levende fisk. Dette er sikkert grunden til, at den har kunnet give sig i kast med et usædvanligt stort eksemplar.

Summary: Mallard eating big fish

Mallards *Anas platyrhynchos* only eat fish occasionally. A male Mallard was seen swallowing a dead Perch *Perca fluviatilis* about 10 cm in length. This seems to be one of the biggest food items ever recorded for a Mallard.

Leif Schack-Nielsen
Holmevej 87
2860 Søborg

FLERE SVØMMENDE UNGER AF LOMVIE *URIA AALGE* I NORDJYLLAND

I tilknytning til meddelelsen om en unge af Lomvie ved Blokhush den 15. august 1978 (A. P. Møller & W. C. Aarestrup, *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 75: 143-144, 1981) kan vi oplyse, at vi har gjort tilsvarende observationer ved Frederikshavn både i 1980 og 1981.

Den 28. august 1980 så Jens Gerstrøm, Frederikshavn, og AK en unge af Lomvie fouragerende ved Busse Rev nær Frederikshavn. Vi iagttog fuglen på afstande ned til 5 m i en halv time og konstaterede, at den var alene.

Året efter, den 2. september 1981, observerede OK samme sted ved Busse Rev ligeledes en ung, efter al sandsynlighed ikke-flyvedygtig Lomvie på afstande ned til 10 m i 5 minutter. Formodentlig samme fugl blev set ved Elling Å's udløb den 8. september, også af OK.

Summary: Guillemot *Uria aalge* chicks in North Jutland

A Guillemot chick was seen near Frederikshavn, N Jutland, on 28 August 1980. Another was seen at the same place the following year, on 2 and 8 September 1981.

Orla Kiis	Arne Kiis
Fanøvej 23	Mejlgade 39
9900 Frederikshavn	8000 Århus C

Det kan selvfølgelig ikke siges med sikkerhed, hvorfra den pågældende unge stammer. Men at i hvert fald skotske Lomvieunger kan nå danske farvande allerede i august viser en genfangst 13. august 1982 ved den svenske vestkyst af en Lomvie mærket som pull. på Fair Isle samme år (Vår Fågelvärld 42: 199, 1983).
red.